
GATED COMMUNITIES¹ - PRÍPADOVÁ ŠTÚDIA MESTA BRATISLAVA

GATED COMMUNITIES - THE CASE OF BRATISLAVA

Miriam Miláčková, Alena Rochovská

Abstract

In the area of Bratislava leads to the construction of new residential structures that are essential to the financial performance of sales mainly for economically strong populations. It is possible to say that, the city leads to residential segregation on the basis of their socio-economic status. A number of new residential structures have the character of gated communities. A concept of gated communities suggests that their formation is associated with the formation of borders and barriers. The emergence of closed communities is often associated with the process to privatize public spaces of cities.

Key words: Bratislava, gated communities, public space, separation

Abstrakt

V priestore mesta Bratislava dochádza k výstavbe nových rezidenčných štruktúr, ktoré sú z hľadiska finančnej náročnosti predajné prevažne pre ekonomicky silné skupiny obyvateľov. Je možné povedať, že na území mesta dochádza k rezidenčnej segregácii na základe ich sociálno-ekonomického statusu. Viaceré z nových rezidenčných štruktúr majú charakter uzavretých komunít (angl. gated communities). Ako z anglického pojmu gated communities vyplýva, že ich vytváranie súvisí s tvorbou hraníc, bariér. Vznik uzavretých komunít sa často spája s procesom privatizovania verejných priestranstiev miest.

Kľúčové slová: Bratislava, gated communities, verejný priestor, separácia

¹ Gated communities- sl. uzavreté komunity, v slovenských odborných kruhoch zatiaľ nie je jednoznačne určený ekvivalent angl. pojmu gated communities, z toho dôvodu budem v príspevku používať tento anglický pojem, ktorý je v zahraničných odborných kruhoch zaužívaný a dobre známy.

Úvod

Slovník humánnej geografie definuje gated communities ako obytné enklávy fyzicky vymedzené plotmi, múrmi a bezpečnostnými bránami, niekedy s vlastnou samosprávou, ktorých areál môže byť strážený bezpečnostnými službami (Gregory et al. 2009). V prípade Bratislavy ide o nové rezidenčné štruktúry, ktoré sa v priestore Bratislavy začali viac rozširovať po roku 2000. V súčasnosti ich počet naďalej rastie a zo strany samosprávy zatiaľ nie sú známe nijaké kroky, ktoré by bránili ich ďalšiemu rozširovaniu.

V súvislosti s gated communities sa v odbornej literatúre operuje s viacerými príbuznými pojmami ako súkromná ulica, privatizovaný priestor, uzavreté komunity, ohradené komunity, strážené komunity, citadely a pod. V slovenskej odbornej literatúre je možné hovoriť o pojmovej nejednoznačnosti termínu gated communities (Rochovská a Miláčková, 2012). Hegedűs (2011) upozorňuje, že pojmová nejednoznačnosť fenoménu gated communities predstavuje problém aj v maďarskej odbornej literatúre a tiež uvádza, že je to problém aj v zahraničných odborných kruhoch.

V predložennom príspevku sa budeme v teoretickej časti príspevku venovať definícii pojmu gated communities vo svete a uvedieme ich základné historické a spoločenské súvislosti. Dotkneme sa pojmu verejný priestor mesta a jeho privatizácii. Zdôrazníme negatíva gated communities, opíšeme hlavné dôvody vedúce obyvateľov k separácii v gated communities a v empirickej časti charakterizujeme gated communities v Bratislave, ich sledované charakteristiky a špecifiká. Hlavným cieľom príspevku je za pomoci teoretických a empirických poznatkov z problematiky gated communities poukázať na dôležitosť jej skúmania v slovenských odborných kruhoch.

V zahraničí je tento fenomén sledovaný a skúmaný už dlhšie obdobie, dokazuje to množstvo zahraničných publikácií zameraných na skúmanie gated communities. Napríklad práce autorov Low (2001), Le Goix et al. (2005), Cséfalvay (2011), Atkinson, Blandy, (2006), Grant (2003), Grant a kol. (2004), Hegedűs (2011), Pow (2006), Salcedo, Torres (2004) a ďalších

Historické a spoločenské súvislosti gated communities

História komunít siaha do 60-tych rokov 20. storočia. Medzi prvé s touto témou sa zaraďuje publikácia autorov Blakelyho a Snydera, ktorí považujú gated communities za „americký vynález“, ktorý sa pomerne rýchlo rozšíril do sveta (Blakely a Snyder, 1997). Autori gated communities popisujú ako novovznikajúce pevnosti vybraných obyvateľov na území USA. Knox a Pinch (2000) zaraďujú gated communities medzi prvky

infraštruktúry, ktoré sú charakteristické pre postfordistické mestá. V odbornej literatúre je možné nájsť aj príspevky, v ktorých sa gated communities považujú za prirodzené súčasti postindustriálnych, postmoderných a globálnych miest, nevynímajúc mestá postsocialistické² (napr. Carmona a kol., 2010, Hegedús 2011).

Gated communities sa na území dnešných postkomunistických krajín začali vytvárať až v období spoločenskej transformácie. V Slovenskej republike sa takéto rezidenčné štruktúry začali objavovať koncom 90-tych rokov 20. storočia. Rozvoj výstavby v 20. storočí utlmila stavebná uzávať z roku 1967, ktorá platila až do roku 1990. Napríklad Záhorská Bystrica stala jednou zo sedemnástich samostatných mestských častí Bratislavy, a teda plnohodnotnou súčasťou hlavného mesta Slovenska. Tento zvrät priniesol začiatok oživovania obce, búrlivý rozvoj stavebnej činnosti a výraznú zmenu jej tváre. V roku 1995 sa v Záhorskej Bystrici začala stavať známa vilová štvrť Bratislavy *Strmé vršky*, nazývaná tiež „*Beverly Hills na slovenský spôsob*“, alebo tiež raj prominentov (Pokorný 2013). Strmé Vršky považujeme za jednu z prvých gated communities v Bratislave, ide o multimilionársku komunitu, v ktorej sú nehnuteľnosti pre bežného smrteľníka nedostupné z hľadiska extrémne vysokej ceny. Pokorný ďalej (2013) uvádza, že kúpochytiví občania si v tejto lokalite zaplatia skôr za „dobrú spoločnosť“ ako za „dobrú adresu“. Dobrá spoločnosť a prestíž sa považuje za jednu zo základných charakterových črt gated communities. V tejto lokalite sa kumuluje ekonomicky najsilnejšie obyvateľstvo, ktoré toto bývanie považuje za vec osobnej i spoločenskej prestíže. Podľa Pokorného (2013) sa fenomén Strmé vršky koncom minulého storočia podpísal aj pod silný demografický impulz pre prudký nárast počtu trvalo žijúcich obyvateľov v obci Záhorská Bystrica. Toto tvrdenie dokladujú aj údaje zo SODB 1991, 2001, 2011. V komunitnom pláne sociálnych služieb mestskej časti Bratislava – Záhorská Bystrica (2013) sa uvádza, že demografický vývoj v Záhorskej Bystrici je vo veľkej miere ovplyvnený pohybom obyvateľstva v rámci Bratislavy a bratislavských mestských častí, najmä migráciou ľudí z veľkých centrálnych častí do menších častí na územnom okraji Bratislavy. Pre Záhorskú Bystricu priniesol tento trend značné zvýšenie počtu obyvateľov, najmä osôb v mladšom a strednom produktívnom veku a mladých rodín s deťmi. Podľa Sčítania 2011 mala Záhorská Bystrica k 21.5.2011 celkom 3 395 obyvateľov, z toho 1 663 mužov a 1 732 žien. Populácia Záhorskej Bystrice v roku 2011 tvorí 0,83 % populácie mesta Bratislavy (ktorá dosiahla v cene 411 228 obyvateľov). V

² Sýkora (2001) postsocialistické mestá v zmysle štrukturalistických teoretických východísk charakterizuje ako produkt prechodnej etapy sociálno-systémových zmien socialistickej spoločensko-ekonomickej formácie na kapitalistickú spoločensko-ekonomickú formáciu. Postsocialistické mestá predstavujú etapu dynamických premien súvisiacich s prispôbovaním sa intraurbánnym štruktúram novým podmienkam (Sýkora 2001 In Rochovská a Miláčková 2012).

porovnaní so sčítaním 2001, kedy sa prihlásilo 2 086 občanov Záhorskej Bystrice, počet obyvateľov výrazne vzrástol, celkovo o 63%. Rast je dôsledkom najmä migračného, ale aj prirodzeného prírastku. V ešte staršom sčítaní z roku 1991 bol počet obyvateľov mestskej časti 1 731. Populácia Záhorskej Bystrice teda kontinuálne rastie od začiatku 90. rokov, výraznejšie však v druhej polovici dekády 2001 - 2011 až po súčasnosť, okrem toho sa výrazne zvýšil podiel vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov a znížil sa priemerný vek obyvateľov, keďže sa do mestskej časti sťahovali najmä mladé ekonomicky silné rodiny s deťmi (Komunitný plán..., 2013).

Záhorská Bystrica nie je jediná mestská časť v ktorej sa tvoria gated communities, nachádzajú sa napríklad aj v mestskej časti Karlová Ves, Staré mesto, Nové mesto, Lamač, Devínska Nová Ves. Bratislava má predpoklad na vznik ďalších gated communities, keďže infraštruktúra mesta má svoje špecifiká medzi ktoré patrí aj nerovnomerná zástavba. Vo vnútornom meste sa stále nachádzajú pomerne rozsiahle nezastavané plochy na lukratívnych pozemkoch, mimoriadne atraktívne pre investorov, developerov a kúpyschopné obyvateľstvo. Vo vnútornej štruktúre mesta sa tak rozširujú privatizované priestory na úkor verejných, z ktorých mnohé majú charakter gated communities (Rochovská a Miláčková, 2012).

Verejný priestor a jeho privatizácia

Verejné priestory v existujúcej urbanistickej štruktúre akýchkoľvek sídiel predstavujú priestory, ktoré sú nezastavané, otvorené a prístupné všetkým občanom nezávisle od ich pohlavia, rasy, etnicity, veku alebo socioekonomickej úrovne. Verejné priestory bývajú spravidla na verejnom pozemku a slúžia verejnosti, sú to námestia, ulice, parky, verejné záhrady, cintoríny, galérie pod voľným nebom, nábrežia a promenády, trhoviská či ihriská a vstupné „predpriestory“ areálov a budov (Miková a kol., 2010). Miková a kol. (2010) uvádzajú, že verejné priestory odrážajú stavebno-historický, urbanistický i sociálny vývoj sídla a reflektujú stav spoločnosti a komunity – nielen na materiálnej a ekonomickej úrovni, ale aj na úrovni postojov a hodnôt mestského prostredia. Patria medzi prirodzenú súčasť zdravého mesta. V priestoroch miest stále častejšie dochádza k privatizácii³ ich verejných priestorov. Otázkou je, prečo môže byť privatizácia verejných priestorov nebezpečná, alebo nežiaduca. Odpoveď je viacero, ale najmä ide o otázku sociálnej a priestorovej spravodlivosti v mestách, ktorá je privatizáciou verejných priestorov miest výrazne ohrozená. Gated communities priamo súvisia s privatizovaním verejných priestorov. Mestské

³ Privatizácia sa vo všeobecnosti chápe ako transformácia verejného vlastníctva aktíva na súkromné vlastníctvo, alebo prevedenie výkonu niektorej aktivity, ktorá bola doposiaľ vykonávaná verejnou organizáciou do súkromného sektoru.

životné prostredie (verejné priestory) sa utváraním gated communities uzatvára do tzv. „privatizovanej“ ríše. Táto uzavretosť napáda priestorový, organizačný a inštitucionálny poriadok moderných miest (Webster a kol., 2002).

Negatíva gated communities a hlavné príčiny vedúce k separácii obyvateľov

Medzi hlavné negatíva gated communities sa zaraďujeme:

- fragmentáciu priestoru mesta
- prehlbujúcu sa sociálnu polarizáciu obyvateľov mesta, tvorbu „zlých“ a „dobrých“ štvrtí
- separáciu obyvateľstva
- privatizáciu verejného priestoru miest, stratu zdravého verejného priestoru
- komplikáciu v doprave
- obmedzenie slobodného pohybu obyvateľov (nerezidentov)
- narušenie sociálnej spravodlivosti v meste (Rochovská a Miláčková, 2012).

Nie všetci autori sa pozerajú len na negatíva gated communities, autori Manzi a Smith-Bowers (2005) sa okrem negatív zamýšľajú aj nad možnými pozitívami týchto štruktúr. Uvádzajú, že v spoločnosti sú gated communities prezentované a vnímané negatívne a pokladajú sa za jeden z hlavných faktorov vedúcich k prehlbujúcej sa sociálnej segregácii. Na rozdiel od týchto premís, autori Manzi a Smith-Bowers (2005) vnímajú gated communities ako štruktúry v ktorých sa môže udržiavať a prehĺbovať sociálna súdržnosť za účelom zníženia kriminality, vandalizmu a antisociálneho správania. Gated communities môžu pomôcť podporiť sociálnu súdržnosť v oblasti zvýšenia bezpečnosti a zlepšenia miestneho životného prostredia. Prostredníctvom dvoch prípadových štúdií autori skúmajú ako spoločenstvo zápasí s problémami v okolí.

Za jeden z hlavných negatív gated communities považujeme separáciu obyvateľov, ktorá sa vo všeobecnosti chápe ako dobrovoľné oddeľovanie sa obyvateľstva od zvyšku spoločnosti. Na základe definície sú gated communities priestorovým rezidenčným útvarom, ktorého obyvatelia sa dobrovoľne oddeľujú od zvyšku spoločnosti. Medzi hlavné dôvody vedúce obyvateľov k separácii sa zaraďujú viaceré, spomenieme hlavné z nich. Jednou z teórií je teória o sociálno-priestorovej polarizácii, kedy sa gated communities utvárajú na základe separácie rezidentov s rovnakým sociálnym statusom – spravidla ide o ľudí s vyšším sociálno-ekonomickým statusom. Ďalšou je teória individuálnych bytových potrieb: okrem sociálneho statusu môže zohrávať úlohu aj napríklad kvalitné životné prostredie, rôzne individuálne potreby a záujmy spoločenstva, ale aj teória

postfordistických miest (Hegedús, 2011 In Rochovská a Miláčková 2012). Americké gated communities sa odlišujú od gated communities postsocialistických miest, okrem iného aj v príčinách vedúcich k separácii rezidentov. V prípade amerických miest ide prevažne o zvýšenie bezpečnosti v mieste bývania a ochrana pred možnou kriminalitou (Blakely, Snyder 1995, Newman 1995). V postsocialistických mestách sa gated communities vytvárajú v dôsledku prehlbujúcej sa sociálnej polarizácie. Napríklad v Bratislave je evidentná snaha o koncentráciu obyvateľov s vyšším socioekonomickým v lepších štvrtiach mesta s dobrým prírodným prostredím a dobrou dostupnosťou do centra mesta a s potrebným súkromím, ktoré im zabezpečujú práve uzavreté rezidenčné štruktúry. Gated communities predstavujú v postsocialistických mestách inováciu na trhu s nehnuteľnosťami, rezidentom umožňuje nadštandardné bývanie. Nie všetci majitelia nehnuteľnosti vyhľadávajú uzavretosť gated communities, avšak tieto nehnuteľnosti sú v ponuke a sú atraktívne z viacerých hľadísk, tak si ich kúpyschopné obyvateľstvo zabezpečí a býva v nich.

Metodika skúmania gated communities

V prvej fáze skúmania fenoménu gated communities v meste Bratislava bola nevyhnutná textová analýza odborných prác, štúdií, výskumných projektov, dokumentov, web stránok a iných dostupných materiálov, ktorej podstatu sme pochytili v príspevku Rochovská a Miláčková (2012). Inšpiratívnou a jednou zo základných prác o fenoméne sa nám javí už spomínaná práca Blakelyho, Snydera (1997), ktorí klasifikovali gated communities do troch hlavných kategórií rozlíšených na základe základnej motivácie ich obyvateľov. Ďalšou je práca Granta (2003), ktorý identifikoval osem základných črt uzavretých komunít, na základe ktorých môžu byť typizované. Prvé štyri, prevzaté z práce Blakely a Snyder (1997) Grant doplnil o štyri vlastné, na základe skúmania kanadských komunít. V každej z osem špecifických znakov definuje fyzické, ekonomické, sociálne a symbolické kategórie. Medzi črty uzavretých komunít zaradil nasledovné:

1. funkcia (dôvod) ohradenia - napr. ochrana obyvateľov, utváranie identity, súkromie, poukazovanie na sociálny status a moc, kontrola ľudí zvonku;
2. prvky ochrany a bariér - tie môžu predstavovať napríklad, ploty, brány, vegetácia, automatické brány, videovrátnik, kódovaný vchod;
3. vybavenie a zariadenie - súkromné cesty, strážnici, ihriská, športové zariadenia, centrá voľnočasových a komerčných aktivít;
4. typy rezidentov - homogénne podľa veku, etnicity, rasy, statusu a spoločne zdieľaných aktivít;
5. vlastníctvo - osobné vlastníctvo, druhé, príp. sezónne bývanie, verejné bývanie, prenájom;

-
6. lokalita - mestská, suburbánna, vnútorné mesto;
 7. veľkosť - desiatky až stovky obydľí;
 8. legislatívny kontext - zakázané a povolené komunity; rastúce, stabilné, alebo upadajúce lokality;
- (Rochovská a Miláčková, 2012 podľa Granta 2003).

Na území Bratislavy boli zmapované existujúce a tvoriace sa lokality v ktorých sa nachádzajú rezidenčné budovy, ktoré prejavujú charakterové, sledované znaky gated communities. V prvej fáze výskumu bolo identifikovaných vyše 40 lokalít, z tohto počtu sa postupne niektoré lokality vylúčili a v konečnom dôsledku nezaradili medzi gated communities. Medzi základe kritéria pre identifikáciu patrili tri a to: prvky ochrany a bariér, (muselo ísť o chránené, alebo strážené komunity), veľkosť komunity (v komunite sa museli nachádzať viac ako dve rezidenčné budovy⁴) a tretím základným kritériom bolo vybavenie (objekty mali uzavretú príjazdovú cestu, alebo súkromné parkovisko). Identifikácia a následná analýza gated communities je stále v procese, do empirickej časti príspevku uvádzame čiastočné výsledky výskumu piatich identifikovaných lokalít, ktoré demonštrujú základné charakteristiky a tiež predstavujú odlišné typy gated communities.

Príklady gated communities v Bratislave

V Bratislave sa vytvárajú gated communities vo vnútornom meste i v periférnej časti mesta. V empirickej časti uvádzame príklady piatich gated communities, tri z uvedených sa nachádzajú v mestskej časti Bratislava-Nové mesto, v prominentnej miestnej časti Koliba. Táto lokalita je veľmi obľúbená u ekonomicky najsilnejšieho obyvateľstva, ceny nehnuteľností v tejto lokalite vysoko prevyšujú ceny nehnuteľností v okolí. Dve z nich sú tvorené bytovými domami v uzavretých areáloch, tretia je tvorená rodinnými domami na uzavretej ulici. Ďalšie dve lokality sa nachádza v periférnej mestskej časti Bratislava - Devínska Nová Ves, štvrtá je tvorená bytovými domami v uzavretej lokalite a piata je tvorená rodinnou zástavbou na uzavretej ulici. Pri každej komunite sú uvedené základne charakteristiky podľa Granta (2003).

1. Gated community „Na zlatej nohe“

⁴ V prípade bytových domov toto základné kritérium nebolo sledované, len v prípade domov v radovej zástavbe.

Autor fotografie: Zuzana Oberfrancová

Základné charakteristiky lokality:

Prvky ochrany a bariér: oploenie celého areálu, pri vstupe automatická brána s videovrátnikom

Veľkosť: desiatky bytov

Vybavenie a zariadenie: súkromné parkovisko s príjazdovou cestou

Funkcia ohradenia: súkromie

Typy rezidentov: homogénne - mladé rodiny s nadštandardnými príjmami

Vlastníctvo: osobné vlastníctvo

Lokalita: vnútorné mesto, miestna časť Koliba mestskej časti Bratislava- Nové mesto

Veľkosť: desiatky bytov

Legislatívny kontext: povolená stabilná komunita

2. Gated community na Strážnej ulici

Autor fotografie: Zuzana Oberfrancová

Základné charakteristiky lokality:

Prvky ochrany a bariér: oploenie celého areálu, pri vstupe automatická brána s videovrátnikom

Veľkosť: desiatky bytov

Vybavenie a zariadenie: súkromné parkovisko s príjazdovou cestou

Funkcia ohradenia: súkromie, bezpečnosť

Typy rezidentov: homogénne - mladé rodiny s nadštandardnými príjmami

Vlastníctvo: osobné vlastníctvo

Lokalita: vnútorné mesto, miestna časť Koliba, mestská časť-Bratislava- Nové mesto, Strážna ulica

Legislatívny kontext: povolená stabilná komunita

3. Gated communities na Jeséniovej ulici

Autorka fotografie: Zuzana Oberfrancová

Základné charakteristiky lokality:

Prvky ochrany a bariér: oplozenie celého areálu, pri vstupe automatická brána s videovrátnikom

Veľkosť: 4 veľké domy

Vybavenie a zariadenie: súkromné parkovisko s príjazdovou cestou

Funkcia ohradenia: súkromie

Typy rezidentov: homogénne - mladé rodiny s nadštandardnými príjmami

Vlastníctvo: osobné vlastníctvo

Lokalita: vnútorné mesto, miestna časť Koliba, mestská časť-Bratislava-Nové mesto, Jeséniová ulica

Legislatívny kontext: povolená stabilná komunita

4. Gated communities (bytové domy) na Opletalovej ulici

Autorka fotografie: Katarína Kankulová

Základné charakteristiky lokality:

Prvky ochrany a bariér: oplotenie pozemku, na príjazdovej ceste rampa – zákaz vstupu motorovým vozidlám, ale prístupný chodník pre chodcov

Veľkosť: dva bytové domy, niekoľko desiatok bytov

Vybavenie a zariadenie: súkromné parkovisko s príjazdovou cestou

Funkcia ohradenia: ochrana súkromného pozemku a súkromného parkoviska

Typy rezidentov: nezistené

Vlastníctvo: osobné vlastníctvo

Lokalita: mestská časť Bratislava- Devínska Nová Ves

Legislatívny kontext: povolená komunita, rastúca - v okolí výstavba ďalších obytných domov rovnakého typu

5. Gated communities (domy) na Opletalovej ulici

Autorka fotografie: Katarína Kankulová

Základné charakteristiky lokality:

Prvky ochrany a bariér: oplotenie pozemku, na príjazdovej ceste rampa – zákaz vstupu motorovým vozidlám

Veľkosť: radová zástavba, 5 rodinných susedných domov rovnakého typu

Vybavenie a zariadenie: súkromné parkovisko s príjazdovou cestou

Funkcia ohradenia: ochrana súkromného pozemku a súkromného parkoviska

Typy rezidentov: homogénne - mladé rodiny s nadštandardnými príjmami

Vlastníctvo: osobné vlastníctvo

Lokalita: mestská - lokalita sa nachádza v uzavretom priestore lokality 1 Opletalova, Devínska Nová Ves, Bratislava

Legislatívny kontext: povolená komunita, stabilná

Záver

Gated communities sú globálnym fenoménom, ktorý sa už dlhšie obdobie rozširuje v priestore postsocialistických miest. V Bratislave je tento fenomén možné vnímať od roku 1995, kde vznikla prvá gated community - Strmé Vŕšky. Mnohé ďalšie gated communities boli odvtedy dokončené, aktuálne sa vo viacerých mestských častiach Bratislavy stavajú ďalšie rezidečné štruktúry, ktoré majú podobný charakter. Rozširujú sa vo vnútornom meste, na jeho periférii, aj v suburbánnej zóne Bratislavy. Identifikované lokality majú charakter bytovej aj rodinej zástavby rôznej veľkosti, ich spoločnou črtou je ich fyzické oddelenie od okolia, privatizácia verejného priestranstva, súkromné komunikácie a celkové uzatváranie sa pred nerezidentmi.

Gated communities poskytujú bezpečné bývanie vo vysokom štandarde, najčastejšie na dobrých adresách. Pre rezidentov môže mať takáto forma bývania množstvo výhod. Avšak podľa nášho názoru utváranie a rozširovanie stále ďalších gated communities môže negatívne ovplyvňovať celkovú štruktúru mesta, ktoré sa stále viac polarizuje, čo súvisí najmä s narastajúcou polarizáciou ľudského spoločenstva v meste. Pozoruhodným javom je fakt, že zo strany samosprávy zatiaľ neexistuje žiadna regulácia rastu gated communities v Bratislave, v mnohých prípadoch dochádza k neregulovanej a samovoľnej privatizácii pôvodných verejných priestorov mesta. Tento process môže byť veľmi nebezpečný a škodlivý, keďže pre zdravé mesto sú dôležité najmä zdravé verejné priestory, omnoho viac, ako rozsiahle privatizované územia spôsobujúce problémy pre nerezidentov. Aj preto považujeme za dôležité venovať pozornosť tomuto fenoménu, prispieť k odbornej diskusii o urbánnom vývoji v hlavnom meste a tiež poukázať na otázky sociálnej spravodlivosti v období rýchlych zmien v rámci sociálnej štruktúry spoločnosti.

Bibliografia

- ATKINSON, R., BLANDY, S.: Gated Communities. New York and London: Routledge, 2006.
- BLAKELY, E. J., SNYDER, M. G: *Fortress America: Gating Communities in the United States* (Brookings Institution Press and Lincoln Institute of Land Policy, Washington, DC) 1997.
- CARMONA, M., HEATH, T., Oc, T., & TIESDELL, S: *Public places, urban spaces: The dimensions of urban design*. Oxford, UK: Architectural Press 2010.

-
- CSÉFALVAY, Z: *Gated Communities for Security or Prestige? A Public Choice Approach and the Case of Budapest*, International Journal of Urban and Regional Research, 2011, roč. 35, č. 4, s. 735-752.
- GRANT, J.: „Do Canadian planners have the tools to deal with 'gated communities'?", paper presented at the Canadian Institute of Planners conference, Halifax, 2003.
- GRANT, J., GREEN, K., MAXWELL, K: *The planning and policy implications of gated communities*, Canadian Journal of Urban Research, 2004, roč.13, č.1, supplement: Canadian Planning and Policy, s. 70-88.
- GREGORY, D., JOHNSTON, R., PRATT, G., WATTS, M. J., WHATMORE, S. (eds): *The Dictionary of Human Geography*. 5th edition. Wiley-Blackwell, 2009.
- HEGEDŰS, G: *Geographical analysis of gated communities and their challenges for urban development in Hungary*. 'Summary and suggestions' and 'Theses of PhD dissertation'. Szeged: University of Szeged, Department of Economic and Social Geography, 2011.
- KNOX, P.; PINCH, S: *Urban social change: an introduction*. Harlow: Prentice Hall, 2000.
- KOMUNITNÝ PLÁN SOCIÁLNYCH SLUŽIEB MESTKEJ ČASTI Bratislava- Záhorská Bystrica.[online]. [2013]. [Citované 2013-01-12]. Dostupné na:
<http://www.zahorskabystrica.sk/wpcontent/uploads/Komunitn%C3%20D-pl%C3%A1n-Z%C3%A1horsk%C3%A1-Bystrica.pdf>
- LE GOIX, RENAUD: *Gated Communities: Sprawl and Social Segregation in Southern California*, Housing Studies, 2005, roč.20, č. 2, s. 323–344.
- LOW, S. M: *The edge and the center: gated communities and the discourse of urban fear*, American Anthropologist, 2001, s. 45-58.
- MANZI, T., SMITH-BOWERS, B.: *Gated communities as Club Goods: Segregation or Social Cohesion?*, Housing Studies, 2005, roč. 20, č. 2, s. 345-359.
- MATLOVIČ, R: *Tranzitívna podoba mesta a jeho intraurbánných štruktúr v ére postkomunistickej transformácie a globalizácie*. Sociológia, 2004, roč. 36, č. 2, s. 137-158.
- MIKOVÁ, K., PAULÍKOVÁ, M., PAULÍNIOVÁ, Z: *Verejné priestory*. [online]. [2010]. [citované 2013-01-12]. Dostupné na:
http://www.ekopolis.sk/stranka_data/subory/publikacie-vyrocky/verejne-priestory-brozura.pdf

-
- POKORNÝ, J.: *Vychytené lokality Bratislavy - Záhorská Bystrica*. In: *Grand Residence*. [online]. [2013]. [Citované 2013-01-12]. Dostupné na: <http://www.grandresidence.sk/developeri/zahorska-bystrica/>
- POW, C.P.: *Securing the "civilised enclaves": gated communities and the moral geographies of exclusion in (post-) socialist Shanghai*, *Urban Studies*, 2007, roč. 44, s. 1539–58.
- ROCHOVSKÁ, A. MILÁČKOVÁ, M., 2012. *Uzavreté komunity – nová forma rezidenčných priestorov v postsocialistickom meste*. *Geographia Cassoviensis*, roč. 6, č. 2, s. 165-175, ISSN 1337-6748.
- SALCEDO, R., TORRES, A: *Gated Communities in Santiago: Wall or Frontier?* *International Journal of Urban and Regional Research*, 2004, roč. 28, č.1, s. 27-44.
- SŠÚ: *Trvale obývané byty podľa druhu budovy, podľa obdobia výstavby a kategórie bytu: podľa OBCE a ZSJ 2001*. Bratislava, 2001, Slovenský štatistický úrad.
- SŠÚ: *Zamestnanie, nezamestnanosť, úroveň vzdelania, etnicita: podľa výsledkov sčítania obyvateľov, domov a bytov 2001*. Bratislava, 2001 Slovenský štatistický úrad.
- SŠÚ: *Trvale obývané byty podľa druhu budovy, podľa obdobia výstavby a kategórie bytu: podľa OBCE a ZSJ 2011*. Bratislava, 2011, Slovenský štatistický úrad.
- SŠÚ: *Zamestnanie, nezamestnanosť, úroveň vzdelania, etnicita: podľa výsledkov sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011*. Bratislava, 2011 Slovenský štatistický úrad.
- WEBSTER, C: *Property rights and the public realm: gates, green belts, and Gemeinschaft*. *Environment and Planning B: Planning and Design*, 2002, roč.29, s. 397-412.

Tento príspevok bol podporený Grantom UK 162/2013: Uzavreté komunity (gated communities) v priestore mesta Bratislava a tiež Grantom KEGA 069UK-4/2013: Sprievodca najmodernejšou kvalitatívnou a kvantitatívnou metodológiou v geografii – ako efektívne hľadať a interpretovať odpovede na výskumné otázky.

Mgr. Miriam Miláčková

Katedra humánnej geografie a demografie
Univerzita Komenského, Prírodovedecká fakulta
Mlynská dolina, 842 05 Bratislava

e mail: milackova@fns.uniba.sk

tel.: 02/60 296 712

Mgr. Alena Rochovská

Katedra humánnej geografie a demografie
Univerzita Komenského, Prírodovedecká fakulta
Mlynská dolina, 842 05 Bratislava

e-mail: rochovska@gmail.com

tel.: 02/60 296 647